

Fairtradebyen Bergen

Handlingsplan for etisk og rettferdig handel 2021 - 2022

BERGEN
KOMMUNE

Innhold

Bergen – en aktiv fairtradeby	3
Ansvarlig næringsliv.....	3
Bergen kommunes arbeid 2018 - 2020	4
Tiltaksplan for 2021 - 2022.....	6

Bergen – en aktiv fairtradeby

Denne handlingsplanen følger av «Bergen – en aktiv fairtradeby. Strategi for etisk og rettferdig handel 2018 – 2022» (sak 181/18). Formålet med handlingsplanen er å følge opp strategiens visjon og fire satsingsområder med konkrete tiltak for 2021 – 2022:¹

Bergen skal være en aktiv fairtradeby og et forbilde for etisk og rettferdig handel

1. Bergen – en aktiv fairtradeby
2. Ansvar – respekt for menneskerettigheter
3. Muligheter – ansvarlig næringsutvikling
4. Samarbeid – internt og eksternt

Handlingsplanen er med på å støtte opp om Bergen som menneskerettighetsby og er et godt eksempel på hvordan menneskerettighetene kan og bør ligge til grunn for hele kommunens virksomhet.

Flere av tiltakene fra handlingsplanen for 2019 – 2020 (byrådssak 1187/19) har blitt videreført her, mens andre tiltak er nye.² Tiltakene har grensesnitt til informasjon, økonomi og anskaffelser, menneskerettigheter, menneskehandel, klima- og miljøarbeid, internasjonalt arbeid, arkitektur og utbygging. Med et slikt bredt spekter av tilstøtende arbeidsfelt i kommunen, er et viktig tiltak å videreutvikle samarbeidet internt og danne et nettverk og fagmiljø for kommunens helhetlige innsats på området (jfr. tiltak 4.1 og 2.1). Det har også vært gjennomført felles aktiviteter med miljøer utenfor egen organisasjon. I 2020 fikk kommunen utarbeidet en Ståsteds- og mulighetsanalyse etisk og rettferdig handel. Responsible Business Advisors, der nøkkelaktører fra offentlig, privat, næringsliv og sivilsamfunn har gitt innspill gjennom samtaler, intervjuer og innspillmøter.³ Rapporten understreker et behov for å samle og løfte fram alle de gode miljøene og initiativene i Bergen under en felles arena for et ansvarlig næringsliv (jfr. tiltak 4.3). Kapasitet- og nettverksbygging, samarbeid, kommunikasjon og synliggjøring er derfor viktige stikkord for tiltakene i denne handlingsplanen.

Ansvarlig næringsliv

Et etisk vilkår i all handel og forretningsførsel er å unngå skade på mennesker, samfunn og miljø. Gjennom grundige aktsomhetsvurderinger, vil bedrifter kunne redusere sin risiko for negativ påvirkning og skade på omgivelsene. Ansvarlig næringsliv er et felt i rask utvikling internasjonalt og her hjemme i Norge er både næringslivet og myndigheter pådrivere for samstemte rammebetingelser som stiller tydelige krav til bedriftene. Private forbrukere har på sin side stadig høyere forventninger til at forholdene bak varer og tjenester er åpne, transparente og etiske. Kommunene har her en sentral rolle i å fremme feltet og gi næringslivet god oppfølging og veiledning. Bergen kommune ønsker å bidra til denne utviklingen. Byrådet fremhever bærekraftig næringsutvikling, etisk handel og menneskerettigheter i sin politiske plattform⁴ og bystyret har blant

¹ [Bergen – en aktiv fairtradeby. Strategi for etisk og rettferdig handel 2018 – 2022](#)

² [Fairtradebyen Bergen. Handlingsplan for etisk og rettferdig handel 2019 – 2020. Byrådet behandlet saken i møtet 27.06.2019 sak 1187/19](#)

³ Ståsteds- og mulighetsanalyse etisk og rettferdig handel. Responsible Business Advisors, 2020.

⁴ Bergen – en god by for alle. Politisk plattform 2019–2023 for et byråd i Bergen utgått av Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne, Venstre og Kristelig Folkeparti.

annet gitt høringsinnspill til et lovforslag som vil forplikte næringslivet til ansvarlig virksomhetsstyring.⁵

Bergen har et sterkt og mangfoldig næringsliv, men alle bransjer er dessverre utsatt for ulike typer etiske utfordringer.⁶ Det kan gjelde alt fra dårlige vilkår hos innleid arbeidskraft i byggebransjen, menneskerettighetsbrudd i leverandørkjeden til teknologinæringen, miljøskader i sjømatindustrien eller klimautslipp i transportbransjen. På linje med sentrale myndigheter forventer Bergen kommune at alle følger internasjonale miljø- og menneskerettighetsstandarder og gjennomfører aktsomhetsvurderinger når man gjør forretninger. FNs bærekraftsmål, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper er retningsgivende her.

Bergen kommunes arbeid 2018 - 2020

Bergen kommune vil være en pådriver for at mennesker og miljø respekteres i alle typer forretningsvirksomhet. I perioden 2018 – 2020 har en rekke tiltak blitt gjennomført i regi av kommunens næringsseksjon. Det har blitt lagt til rette for samarbeid, kapasitets- og nettverksbygging i egen organisasjon, i Bergen og med andre byer i Norge.

Basert på vedtak i bystyret om at Bergen igjen skulle bli en Fairtradeby, ble det i 2018 ansatt en næringsrådgiver for Fairtrade og etisk handel, og en styringsgruppe for fairtradebyen Bergen ble etablert. Gruppen er bredt sammensatt med representanter fra næringsliv, academia og sivilsamfunn (jfr. tiltak 1.3), og ble tidligere ledet av næringsbyråden. I dag ledes styringsgruppen av næringssjefen. I juni 2018 vedtok bystyret «Bergen – en aktiv fairtradeby. Strategi for etisk og rettferdig handel 2018 – 2022» (sak 181/18). Det ble satt progresjonsmål for innkjøp av Fairtradesertifisert kaffe og bananer (jfr. tiltak 1.2). Og etter en søknadsprosess fikk Bergen status som Fairtrade-kommune. På menneskerettighetenes dag 10. desember 2018 mottok ordfører Marte Mjøs Persen utnevnelsen fra Fairtrade Norge på vegne av Bergens befolkning.

Bergen kommune har utarbeidet flere rapporter som har gitt retning i det videre arbeidet. I 2018 skrev næringsseksjonen en rapport om hvordan Bergen kommune integrerer bærekraft og menneskerettigheter i forretningene sine⁷. Studenter ved Høyskolen på Vestlandet har skrevet en prosjektrapport om ansvarlig næringsutvikling i oppdrettsnæringen i Bergen på oppdrag fra kommunen.⁸ Senere har Fairtrade Norge og studenter på Norges handelshøyskole og CEMS undersøkt arbeidet og potensialet til Fairtrade-kommuner i rapporten «Fairtradetown», der Bergen kommune har deltatt med innspill. Analysebyrået Responsible Business Advisors gjennomførte i 2020 en større utredning om etisk og rettferdig handel i Bergen.⁹ Her blir det blant annet anbefalt å etablere en arena for ansvarlig næringsliv med nøkkelaktører fra kommune, privat næringsliv, forskning og sivilsamfunn.

I juni 2019 vedtok byrådet «Fairtradebyen Bergen. Handlingsplan for etisk og rettferdig handel 2019 – 2020» (sak 187/19). En viktig oppgave har vært å fremme feltet og gjøre det synlig for

⁵ [«Åpenhet om leverandørkjeder. Forslag til lov om virksomheters åpenhet om leverandørkjeder, kunnskapsplikt og aktsomhetsvurderinger. Etikkinformasjonsutvalget, 2019»](#)

⁶ Ståstedts- og mulighetsanalyse etisk og rettferdig handel. Responsible Business Advisors, 2020.

⁷ Hvordan integrerer Bergen kommune bærekraft og menneskerettigheter i forretningene sine, slik som anskaffelser, eierskap, investeringer og støtteordninger? Næringsseksjonen 2018.

⁸ Bergen som en aktiv fairtradeby. Høyskolen på Vestlandet 2018

⁹ Ståstedts- og mulighetsanalyse etisk og rettferdig handel. Responsible Business Advisors 2020

allmennheten. Både i tradisjonell presse og media^{10 11 12}, men ikke minst ved å etablere en temaside og en Facebook-side om etisk handel og fairtradebyen Bergen. Her kan følgere få med seg arrangementer og oppdatert informasjon samlet på et sted.

Det har vært holdt flere foredrag og debatter i samarbeid med Høyskolen på Vestlandet og Universitetet i Bergen, samt organisasjoner som Amnesty, Re:Act, Changemaker, Raftostiftelsen og Klimapartnere. Næringslivets ansvar knyttet til områder som moderne slaveri, klima og menneskerettigheter har blitt løftet fram. Et eksempel er arrangementet «Clean mobiles? Etisk handel?», der sammenhengen mellom batteriteknologi og de farlige forholdene i utvinningsindustrien i Kongo ble tatt opp som tema. Her har Bergen kommune gjennomført en undersøkelse av hele leverandørkjeden. Dette ble holdt under Internasjonal uke i 2019 og var et samarbeid mellom Urafiki, Hordaland fylkeskommune, FN-sambandet og Bergen kommune.

Kommunen har også gjennomført tre webinarer der toneangivende miljøer i Bergen har deltatt. Og 10. desember 2020 markerte kommunen to-årsdagen til fairtradebyen Bergen. Dette ble gjort digitalt med gjester fra Fairtrade Norge, Responsible Business Advisors, Future-proof, Klimapartnere, Norengros K. J. Brusdal, Høyskolen på Vestlandet og Universitetet i Bergen.

Mot slutten av 2020 vedtok bystyret i Bergen en egen tilskuddsordning for fairtradebyen. Ordningen skal stimulere til ansvarlig næringsutvikling og gi støtte til tiltak som fremmer etisk og rettferdig handel (sak 356/20).

¹⁰ [Skal gjøre Bergen til Fairtrade-by igjen. Fanaposten, 26. juni 2018](#)

¹¹ [Bergen har blitt Fairtrade-kommune. Bergens Tidende, 10. desember 2018](#)

¹² [Månedens samarbeidspartner – Bergen kommune. Fairtrade Norge – 10. november 2020](#)

Tiltak for 2021 – 2022

I den nye handlingsplanen vil Bergen kommune videreutvikle det gode samarbeidet som er satt i gang i fairtradebyen de tre siste årene. Miljø- og samfunnsansvar hos næringslivet skal løftes ytterligere, og kunnskap og veiledning omkring løsninger på aktuelle etiske problemer knyttet til handel skal synliggjøres.

Handlingsplanen berører alle kommunale enheter som gjør forretninger, er i dialog med eller jobber for et sterkt, ansvarlig og bærekraftig næringsliv i Bergen. Samarbeidet mellom fagmiljøene internt i kommuneorganisasjonen om en samstemt praksis overfor næringslivet er derfor essensiell.

Kommunens næringsseksjon vil også fortsette kontakten med de ulike forskningsmiljøene i Bergen som jobber med arbeidsvilkår, korrupsjonsproblematikk, menneskerettigheter og miljø- og klimautfordringer.

Kommunen vil fremme berørte og utsatte gruppers interesser gjennom videre samarbeid med de ulike organisasjonene her, og fortsette å involvere innbyggere i etisk forbruk. Dialogen med andre offentlige instanser, kommuner og sentrale myndigheter er viktig. Og Bergen kommune ønsker å fortsette det gode samarbeide med Fairtrade Norge og Etisk handel Norge.

Tiltaksplan:

Nr	Tiltak	Beskrivelse	Gjennomføring
1	Bergen – en aktiv fairtradeby		
1.1	Fairtrade-kommune	Fornyelse av Bergens status som Fairtrade-kommune	Næringsseksjonen
1.2	Fairtradeprodukter og rapportering	Årlig rapport til Fairtrade Norge. Den inneholder både konkrete krav til innkjøp av FT produkter, samt viser helhetsbilde av innkjøpsavdelingens samfunnsansvar.	Næringsseksjonen og Innkjøp konsern
1.3	Styringsgruppe for fairtradebyen Bergen	Styringsgruppen skal fremme etiske og rettferdig handel, og skape engasjement om fairtradebyen Bergen. Gruppen vil ha fire - fem møter årlig.	Næringsseksjonen
1.4	Markering av fairtradebyen Bergen	Gjennomføre en årlig markering av fairtradebyen Bergen på menneskerettighetenes dag 10. desember.	Styringsgruppen og næringsseksjonen
1.5	Vertskap for konferanse i regi av Fairtrade Norge	Fairtrade Norge har bedt Bergen kommune om å være vertskap for konferanse i 2022.	Næringsseksjonen, i samarbeid med andre avdelinger
1.6	Samling for norske fairtrade-kommuner	Bergen kommune vil ta initiativ til å samle norske fairtrade-kommuner for å dele erfaring og kompetanse.	Næringsseksjonen i samarbeid med andre avdelinger, og styringsgruppen
2	Ansvar – respekt for menneskerettigheter		
2.1	Forretningsetiske retningslinjer	Forankre hensynet til miljø og menneskerettigheter i felles forretningsetiske retningslinjer for Bergen kommune.	Næringsseksjonen og relevante kommunale fagmiljø og enheter
2.2	Miljø- og samfunnsansvar	Videreutvikle og fremme kommunens miljø- og samfunnsansvarsrutiner på blant annet anskaffelsesområdet	Næringsseksjonen og relevante kommunale fagmiljø og enheter
2.3	Leverandørkjede-oppfølgning	Gjennomføre prosjekter knyttet til oppfølging av kommunens leverandørkjeder	Innkjøp Konsern og næringsseksjonen
2.4	Kurs og webinarer/seminarer	Holde kurs og veilede kommuneorganisasjon, næringsliv og innbyggere om etisk og rettferdig handel gjennom presentasjoner og webinarer/seminarer.	Næringsseksjonen og relevante kommunale fagmiljø og enheter

2.5	Synlighet på nett – visuell design, nettsider, facebook, internettportal og filmer	<ul style="list-style-type: none"> - Visuell design og publisering av kommunens samarbeidsrapport (fra Responsible Business Advisors) og handlingsplan på området - Videreutvikle Bergen kommunes nettsider med oppdatert informasjon om arbeidet med Fairtrade/etisk handel. - Videreutvikle Facebook-siden for fairtradebyen Bergen med nyheter og relevante arrangementer. Øke aktiviteten og antall følgere. - Utvikle en egen nettside med relevante ressurser og miljøer for en samhandlingsarena i Bergen. - Ambassadørfilmer som viser gode case innen ulike relevante miljøer for å synliggjøre miljøene, aktivitetene og mulighetene. 	Næringsseksjonen, styringsgruppen og relevante miljøer.
2.6	Synlighet i medier	Være synlig i tradisjonelle og sosiale medier med saker om Fairtrade/etisk handel og kommunens arbeid med dette.	Næringsseksjonen og seksjon informasjon
2.7	Videopresentasjon	Produsere og formidle ulike videoer om fairtradebyen Bergen og samhandlingsarenaen for ansvarlig næringsliv (ref. rapporten fra Responsible Business Advisors)	Næringsseksjonen og relevante miljøer i Bergen
3	Muligheter – ansvarlig næringsutvikling		
3.1	Tilskuddsordning	Følge opp tilskuddsordningen for fairtradebyen Bergen med støtte til tiltak som fremmer etisk og rettferdig handel	Næringsseksjonen
4	Samarbeid – internt og eksternt		
4.1	Internt nettverk	Videreutvikle samarbeidet på tvers av byrådsavdelingene og danne et internt nettverk og fagmiljø for felles kommunal innsats i kommunens Fairtrade-arbeid.	Næringsseksjonen og relevante kommunale fagmiljø og enheter
4.2	By- til by-samarbeid	Samarbeide om Fairtrade og etisk handel i fellesprosjekter med andre byer.	Næringsseksjonen og andre byer
4.3	Samarbeidsarena	Etablere en arena for ansvarlig næringsliv i Bergen for å fremme interessentdialog og samarbeid på feltet.	Næringsseksjonen.
4.4	Undersøkelser	Bidra i undersøkelser om næringslivsansvar og fairtradebyen Bergen.	Næringsseksjonen.
4.5	Arrangement	Bidra inn mot relevante arrangement og aktiviteter i Bergen	Næringsseksjonen